

Útmutató a csecsemőtáplálási adatlap és az összesítő jelentés kitöltéséhez

A „*Csecsemőtáplálási adatlap*” a szülészeti intézmény csecsemőtáplálási gyakorlatával kapcsolatos legfontosabb adatok rögzítésére szolgál. A csecsemőtáplálási adatlap korrekt kitöltése és az eredmények elemzése nagyon fontos, mert az adatlap lehetővé teszi, hogy az intézmény könnyen és egyszerűen ellenőrizhesse, hogyan teljesíti a Bababarát Kezdeményezés kulcs lépéseit: a negyediket (korai bőrkontaktus és a szoptatás korai megkezdése), a hatodikat (nincs felesleges kiegészítés), a hetediket (rooming-in) és a kilencediket (nincs cumi és cumisüveg), amelyek elősegítik az optimális táplálást.

Az útmutató alapján a személyzet erre a feladatra kijelölt és kiképzett tagjai elvégezhetik a csecsemőtáplálással kapcsolatos adatgyűjtést. A „bármely probléma” és a „milyen intézkedés történik” című oszlopok megkönnyítik a személyzet számára, hogy feljegyezzenek bármilyen, a táplálással kapcsolatban előforduló problémát és azt, hogy milyen intézkedés történt a megoldására. Így az űrlap az általános adatgyűjtés mellett a nehézségek és a megoldásukra történő intézkedések feljegyzésére is eszközül szolgálhat. A táblázat sorai az adatok naponkénti feljegyzésére szolgálnak; a harmadik oldalon a kitöltést segítő jelmagyarázat is megtalálható, amelyet kinyomtatva érdemes egy olyan helyen elhelyezni, ahol a dolgozók könnyen hozzáférnek. A táblázat hátoldalára nyomtatható az összegzés, amit a felmérési időszak végén, a táblázat adatai alapján az összesítő jelentés készítője tölt ki.

Az adatlapot be lehet tenni a csecsemő kórlapjába, vagy úgy elhelyezni az osztályon, hogy a személyzet tagjai számára könnyen elérhető legyen az adatok beírásához. Az újszülött hazaadásakor az adatlapot a többi csecsemő hasonló adatlapjával együtt le kell fűzni.

A Szoptatást Támogató Nemzeti Bizottság azt kéri, hogy a **bababarát kórház** személyzete **három havonta** rögzítse minden, az alábbiakban megadott időtartam alatt a kórházban született újszülött adatát a „*Csecsemőtáplálási adatlapon*”. Az adatgyűjtésbe nem kell belevenni azokat a csecsemőket, akik állapotuk miatt más intézménybe vagy az intézményen belül speciális ellátó egységbe kerültek át, akár közvetlenül születésük után, akár a későbbiekben.

Az időtartamok a következők:

- évi **1200-nál kisebb szülésszám esetén 2 hét**
- évi **1200 – 2000 szülésszám esetén 10 nap**
- évi **2000 szülésszám felett 1 hét**

A **bababarát kórház címre pályázó** intézmények az „*Önfelmérő kérdőív*” kitöltése előtt szintén végezzenek adatgyűjtést 1 hónapig. Az így feltárt számarányok segítenek az önfelmérő kitöltésében, ill. a meglévő hiányosságok feltérképezésében és kiküszöbölésében.

Az ellenőrzési időszak végén az ezzel megbízott személy összesítse az egyes adatlapok adatait az „*Összesítő jelentés a csecsemőtáplálásról*” c. űrlapon. A munkát az egyes adatlapok hátoldalán lévő összegzés kitöltésével kell kezdeni. Ez megkönnyíti az adatok összeszámolását és az összesítő űrlap kitöltését. Az összesítő jelentés egy példányát kérjük a Bizottság részére postán vagy faxon* elküldeni. Egy másik példányt az adatlapokkal együtt őrizzenek meg, és a monitorozás ellenőrzésekor, a felméréskor vagy az újrafelméréskor bocsássák a felmérőbiztosok rendelkezésére.

* A Szoptatást Támogató Nemzeti Bizottság
 Postacíme: OGYEI-SZTNB, 1148 Budapest, Bolgárkerék u. 3.
 Fax száma: (1) 460-9767

A csecsemőtáplálási adatlap táblázatának kitöltése

Az egészségügyi intézmény neve: Írja ide az egészségügyi intézmény nevét, ahol az adatgyűjtést végzi.

Az újszülött kórlapszáma: Írja ide a csecsemő kórlapszámát.

Születési ideje: Rögzítse a csecsemő születésének dátumát (év, hónap, nap) és pontos idejét (óra, perc)!

A szülés módja: Tegyen „X”-et a megfelelő négyzetbe.

Bőrkontaktus és segítség felajánlása a szoptatáshoz:

- **„Megfelel a kritériumoknak”** ha az anya és a csecsemő bőr-bőr kontaktusban volt a szülést (vagy az általános érzéstelenítésben végzett császármetszésből történő felébredést) követő 5 percen belül kezdve legalább 1 órán át, és az anyának megmutatták, honnan tudhatja, hogy az újszülött készen áll a szopásra, és segítséget ajánlottak fel, amennyiben szükséges volt, vagy igazolható oka volt a bőrkontaktus késlekedésnek, ill. megszakításának.
- **„Nem felel meg”** ha a fenti feltételek nem teljesültek.

Hazaadás dátuma: Írja fel azt a dátumot (év, hónap, nap), amikor a csecsemőt hazabocsátották a kórházból.

A táblázat minden sora a csecsemőnek a kórházban töltött egy napjára vonatkozik. Az adatokat felviheti folyamatosan, amikor változás történik vagy kitöltheti pl. a reggeli vizitnél az előző napra vonatkozóan.

Dátum: Írja a rubrikába azt a dátumot, amelyik napra az adott sorban szereplő adatok vonatkoznak.

Kiegészítés: Szoptatott csecsemőknek adott minden folyadék vagy táplálék, amit nem az anya melléből szopva fogyasztott (ha csak egyszer kapott és kis mennyiséget, akkor is be kell írni!).

Mi:

- „0” ha a csecsemő semmilyen kiegészítést nem kapott
- „1” ha a csecsemő az anya saját lefejt tejét kapta kiegészítésül
- „2” ha a csecsemő donor női tejet kapott kiegészítésül
- „3” ha a csecsemő vizet vagy teát kapott
- „4” ha a csecsemő tápszert kapott
- „5” ha a csecsemő házi készítésű ételt/tápszert kapott
- „6” ha a csecsemő valami mást – megnevezve, hogy pontosan mit – kapott.

Miért:

- „1” ha az ok koraszülöttség (terhességi kor/súly)
- „2” ha a csecsemő súlyosan hypoglycaemiás
- „3” ha a csecsemőnek veleszületett anyagcserebetegsége van
- „4” ha a csecsemő akut vízvesztést szenved el (pl. sárgaság miatti fényterápia következtében), ami nem korrigálható gyakori szoptatással
- „5” ha az anya súlyos beteg
- „6” ha az anya szoptatással össze nem egyeztethető gyógyszert szed
- „7” ha az anya HIV pozitív és a helyettesítő táplálás elfogadható, megvalósítható, megfizethető, fenntartható és biztonságos
- „8” ha az anya teljes körű tájékoztatás után hozott döntése
- „9” ha a csecsemő nem tud a mellből szopni
- „10” ha egyéb ok áll fenn (nevezze meg, mi az).

Anyatej-helyettesítő táplálék: Az anyatejet nem kapó csecsemők táplálására szolgáló olyan táplálék, ami el látja őket a szükséges tápanyagokkal addig az életkorig, amíg teljes mértékben képesek a családi ételek fogyasztására. A lehetséges helyettesítő táplálékok és okok azonosak a „Kiegészítés” bekezdésben felsoroltakkal.

Táplálás módja:

- „1” ha a csecsemő kizárólag az emlőből szopik
- „2” ha a csecsemő cumisüvegből kapott enni (inni)
- „3” ha a csecsemőt pohárból etették (itatták)
- „4” ha a csecsemőt valamilyen más eszközből etették (nevezze meg, miből).

A 2, 3, 4-et akkor is be kell írni, ha akár egyszer is használták az eszközt a csecsemő etetésére.

Bimbóvédő:

- „0” bimbóvédő nélkül szopik
- „1” bimbóvédővel szopik

Minden napra vonatkozóan be kell írni, hogy a csecsemő aznap szopott-e bimbóvédővel (akár egyszer is) vagy nem.

Bimbóvédő alkalmazásának oka: Írja le röviden, hogy mi a bimbóvédő használatának az oka.

A csecsemő elhelyezése:

- „1” ha a csecsemőt rooming-in rendszerben ápolják: az anya és az újszülött egy szobában tartózkodik a nap 24 órájában (éjjel és nappal), a szülés óta folyamatosan együtt vannak és nem különítik el őket egymástól napi 1 órát meghaladó időtartamra
- „2” ha a csecsemő napi 1 óránál több időt tölt az újszülött osztályon vagy megfigyelő helyiségben és ennek orvosi indoka van vagy az anya megfelelő felvilágosítás utáni kérésére történik.
Elfogadható indokok a különválasztásra pl. a következők:
 - ✘ az anya általános érzéstelenítésben végzett császármetszéssel szült és nem tud még gondoskodni gyermekéről
 - ✘ az anyánál orvosi beavatkozás történik
 - ✘ az anya túl beteg vagy zavart ahhoz, hogy gondoskodni tudjon gyermekéről
 - ✘ az anyának átmenetileg el kell hagynia a szobáját és kéri, hogy valaki más vigyázzon a gyermekére
- „3” ha a csecsemő napi 1 óránál több időt tölt az újszülött osztályon vagy megfigyelő helyiségben és ennek nincs orvosi indoka vagy nem az anya megfelelő felvilágosítás utáni kérésére történik vagy az anya kérésére történik, de az anyát nem világosították fel az elkülönítés hátrányairól.
- „4” az újszülöttet intézményen belüli vagy más intézményben lévő speciális osztályra szállították kórházi tartózkodása során bármikor. Az elszállított újszülött lapját a hazabocsátott újszülöttek lapjával együtt le kell fűzni, és a továbbiakban táplálási adatait nem kell rögzíteni és az összesítő jelentésnél nem kell figyelembe venni akkor sem, ha az újszülött hazabocsátása előtt visszatér a rooming-in rendszerű ellátásba. Az összegző jelentésben a speciális ellátásba került újszülöttek számát le kell vonni az összes újszülött számából.
- „5” egyéb (nevezze meg a helyet)

Bármely probléma a mellre helyezéssel vagy mellre tapadással vagy a csecsemő táplálásával kapcsolatban: Írja le röviden a problémá(ka)t.

Milyen intézkedés történik? Ez arra vonatkozik, hogyan kezelték a problémá(ka)t és mi volt az eredmény. Kérem, foglalja össze néhány szóban.

Dolgozó neve: Írja ide a nevét olvashatóan.

Az összegzés kitöltése

Az összegzést az „Összesítő jelentés a csecsemőtáplálásról” c. űrlap kitöltésével megbízott személy végzi el a felmérési időszak végén, mielőtt az összesítő jelentést kitöltené.

A táblázat adatainak alapján tegyen „X”-et a megfelelő négyzetbe.

Táplálás típusa

- **Kizárólagos szoptatás vagy kizárólagosan a saját anya lefejt tejjel történő táplálás, illetve pótlás:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő születésétől hazabocsátásáig csak szoptott, ill. édesanyja lefejt tejét kapta. Ez a definíció megengedi a vitaminok, ásványi anyagok, és gyógyszerek csepp és szirup formában történő adását, de ezen kívül semmi mást.
- **Szoptatás donor női tejjel történő kiegészítéssel dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése alapján:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő **legalább egyszer** donor női tej pótlást kapott a kórházi tartózkodás alatt dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése alapján.
- **Szoptatás donor női tejjel történő kiegészítéssel dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése nélkül:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő **legalább egyszer** donor női tej pótlást kapott dokumentált ok vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése nélkül.
- **Szoptatás tápszerkiegészítéssel dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése alapján:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő **legalább egy** nem anyatejes táplálékot kapott (tápszer, víz vagy egyéb folyadék) a kórházi tartózkodás alatt, dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése alapján.
- **Szoptatás tápszerkiegészítéssel dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése nélkül:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő kórházi tartózkodása alatt **legalább egyszer** kapott az anyatej mellett más táplálékot, dokumentált ok vagy az anya felvilágosítás után hozott döntése nélkül.
- **Mesterséges táplálás:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő születésétől kezdve hazabocsátásáig egyszer sem szoptott, nem kapott lefejt anyatejet vagy donor női tejet, kizárólag anyatejhelyettesítő tápszerrel vagy egyéb folyadékokkal táplálták.

Ha kapott kiegészítést, a hazabocsátás előtti utolsó 24 órában kizárólag szoptott-e?

Azoknak a csecsemőknek a lapján kell „igen”-t jelölni, akik kórházi tartózkodásuk során valamikor kiegészítést kaptak, de a hazabocsátás előtti utolsó 24 órában már kizárólag szoptak. **Ez nem külön kategória**, ezek a csecsemők természetesen a „**Szoptatás kiegészítéssel**” csoportba tartoznak. Ez az indikátor azonban jelzi, hogy milyen arányban sikerült áthidalni a kezdeti szoptatási problémákat a hazaadás idejére.

Táplálás módja

- **emlő:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemőt születésétől hazabocsátásáig **kizárólag** az emlőből táplálták!
- **cumisüveg:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő **akár egy alkalommal is** cumisüveget kapott!
- **pohár:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemőt **legalább egy alkalommal** pohárból táplálták (itatták)!
- **egyéb:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemőt **legalább egy alkalommal** nem az emlőből, hanem valamilyen eszközből táplálták (itatták), írja le, miből!

Amennyiben a csecsemőt cumisüvegből is és (más alkalmakkal) pohárból is vagy egyéb eszközzel is táplálták, a „**cumisüveg**”-et kell megjelölni. Ha a csecsemőt pohárból is és egyéb eszközzel is (de cumisüvegből nem!) táplálták, az „**egyéb**”-et kell megjelölni.

Bimbóvédő:

- **minden alkalommal bimbóvédő nélkül szoptott:** Tegyen „X”-et ide, ha a kórházi tartózkodás alatt a csecsemő egyszer sem szoptott bimbóvédővel
- **akár egyszer is bimbóvédővel szoptott:** Tegyen „X”-et ide, ha a kórházi tartózkodás alatt a csecsemő legalább egyszer bimbóvédővel szoptott.

Újszülött elhelyezése

- **Rooming-in:** Tegyen „X”-et ide, ha az anya és az újszülött a szüléstől a hazabocsátásig folyamatosan együtt volt a nap 24 órájában, és nem különítették el őket egymástól napi 1 órát meghaladó időtartamra.
- **RI + újszülöttsztyál/megfigyelő helyiség dokumentált orvosi indikáció alapján vagy az anya felvilágosítás utáni kérésére:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő kórházi tartózkodása során **legalább egyszer** napi 1 órát meghaladó időtartamra távol volt az anyjától és ennek orvosi indoka volt vagy az anya megfelelő felvilágosítás utáni kérésére történt.

- **RI + újszülöttsztyály/megfigyelő helyiség dokumentált orvosi indikáció vagy az anya felvilágosítás utáni kérése nélkül:** Tegyen „X”-et ide, ha a csecsemő kórházi tartózkodása során **legalább egyszer** napi 1 órát meghaladó időtartamra távol volt az anyjától és ennek nem volt orvosi indoka vagy nem az anya megfelelő felvilágosítás utáni kérésére történt vagy az anya kérésére történt, de az anyát nem világosították fel az elkülönítés hátrányairól.
- **Speciális újszülött ellátó egység:** Tegyen „X”-et ide, ha az újszülöttet intézményen belüli vagy más intézményben lévő speciális osztályra szállították kórházi tartózkodása során bármikor. Az elszállított újszülött lapját a hazabocsátott újszülöttek lapjával együtt le kell fűzni, és a továbbiakban táplálási adatait nem kell rögzíteni és az összesítő jelentésnél nem kell figyelembe venni akkor sem, ha az újszülött hazabocsátása előtt visszatért a rooming-in rendszerű ellátásba. Az összesítő jelentésben a speciális ellátásba került újszülöttek számát le kell vonni az összes újszülött számából.

„Összesítő jelentés a csecsemőtáplálásról” c. űrlap kitöltése

Az egészségügyi intézmény neve: Írja ide az egészségügyi intézmény nevét, ahol az adatgyűjtést végzi.

Az adatgyűjtés időszaka: Írja ide az adatgyűjtés kezdetének (-tól) és végének (-ig) dátumát.

A jelentés készítője: Írja ide a nevét.

Dátum: Írja ide a jelentés készítésének dátumát.

Az adatgyűjtés időszakában született újszülöttek teljes száma: Írja be, hogy hány újszülött született az adatgyűjtés időszakában. A felmérésbe az adott időszakban **született** újszülötteket kell bevonni. Az adatgyűjtés minden újszülött esetében a hazabocsátásig tart, vagyis az adott időszakban született összes újszülöttet végig kell követni a hazabocsátásig akkor is, ha a hazabocsátás időpontja túl van az adatgyűjtési időszak végének dátumán.

Speciális újszülött ellátó egységbe áthelyezett újszülöttek száma: A „*Csecsemőtáplálási adatlapok*” közül vegye ki azokat, amelyeknek a hátoldalán az „Újszülött elhelyezése” pontnál a „speciális újszülött ellátó egység” van megjelölve! Számolja meg, hány ilyen adatlap van, és írja be a rubrikába ezt a számot.

Összes mínusz speciális ellátásba áthelyezett újszülöttek száma: Számolja ki az adatgyűjtés időszakában született összes és a speciális ellátó osztályra áthelyezett újszülöttek számának különbségét. A maradék azoknak az újszülötteknek az összes száma, akikről az adatgyűjtés készül, ez a szám lesz a 100%.

A szülés módja: Számolja össze az egyes „*Csecsemőtáplálási adatlapokon*” a bejelölt négyzetek alapján, hogy hány csecsemő született hüvelyi úton, általános érzéstelenítés nélküli császármetszéssel, ill. altatásban végzett császármetszéssel, és a számokat írja be a megfelelő rubrikába. Majd számolja ki, hogy az egyes szülési módok hány százalékát képviselik az összes szülésnek.

Pl.

$$\text{hüvelyi szülés \%} = \left(\frac{\text{hüvelyi szülések száma}}{\text{összes szülés száma}} \right) * 100$$

Bőr-bőr kontaktus a szülést (vagy a reagálási képesség helyreállítását) követő 5 percen belül legalább 1 órán át, és a szoptatáshoz való segítség felajánlása: Számolja össze az egyes „*Csecsemőtáplálási adatlapokon*”, hogy a „Bőrkontaktus és segítség felajánlása a szoptatáshoz” pontnál hány esetben jelölték meg a „megfelel a kritériumoknak” melletti négyzetet. Ezt a számot írja be, és számolja ki, hogy ez a szám hány százaléka a felmérésbe bevont összes újszülött (összes született mínusz speciális osztályra szállított) számának.

Táplálás típusa: Számolja össze a „*Csecsemőtáplálási adatlapok*” hátoldalán az összegzésnél, minden táplálási típusnál külön-külön, hogy hány csecsemő esetében van megjelölve az adott táplálási típus. Írja be minden típushoz a megfelelő számot, és számolja ki a százalékos arányt. Majd ellenőrizze, hogy a számok összege megegyezik-e a felmérésbe bevont újszülöttek számával.

Kiegészítést kapott, de a hazabocsátás előtti utolsó 24 órában kizárólag szoptott: Számolja össze a „*Csecsemőtáplálási adatlapok*” hátoldalán az összegzésnél, hogy hány csecsemő esetében van megjelölve az „Igen” válasz melletti négyzet. Ezt a számot írja be a megfelelő rubrikába, és számolja ki, ez a szám hány százaléka az összes kiegészítést kapott újszülött számának.

$$\text{kieg. de ut. 24 órában kiz. szoptott \%} = \left(\frac{\text{kieg. de ut. 24 órában kiz. szoptott száma}}{\text{(szopt. kieg. ind.+ szopt. kieg. ind. nélkül)}} \right) * 100$$

Ez nem külön táplálási típus! Ezek az újszülöttek a „Szojtatás kiegészítéssel” csoportba tartoznak. Ez az adat mégis segít átlátni, hogy milyen arányban sikerült úrrá lenni a kezdeti szoptatási nehézségeken.

Táplálás módja: Számolja össze a „*Csecsemőtáplálási adatlapok*” hátoldalán az összegzésnél, hogy hány csecsemőt tápláltak kizárólag az emlőből születésétől hazabocsátásáig, és hányat tápláltak akár egyszer is cumisüvegből, pohárból vagy más eszközből! Számolja ki az egyes táplálási módok százalékos arányát! Majd ellenőrizze, hogy a számok összege megegyezik-e a felmérésbe bevont újszülöttek számával!

Bimbóvédővel szoptott: Számolja össze a „*Csecsemőtáplálási adatlapok*” hátoldalán az összegzésnél, hogy hány csecsemő szoptott bimbóvédővel akár egy alkalommal is a kórházi tartózkodás során. Írja be a megfelelő rubrikába a számot, és számolja ki a százalékos arányt.

Újszülöttek elhelyezése: Számolja össze a „*Csecsemőtáplálási adatlapok*” hátoldalán az összegzésnél, minden elhelyezési típusnál külön-külön, hogy hány csecsemő esetében van megjelölve az adott elhelyezés. Írja be minden elhelyezési formához a megfelelő számot, és számolja ki a százalékos arányt. Majd ellenőrizze, hogy a számok összege megegyezik-e a felmérésbe bevont újszülöttek számával.

A mellre helyezéssel, mellre tapadással és/vagy csecsemőtáplálással kapcsolatos problémák típusai (kérem, összegezze): A „*Csecsemőtáplálási adatlapokat*” átnézve írja le az előforduló problémákat (pl. mellbimbó sebesedés, aluszékonyság stb.). Számolja össze, hány esetben és milyen százalékos arányban fordultak ezek elő. A leggyakoribb problémák elemzése segíthet az okok feltárásában és kiküszöbölésében.

A bimbóvédő alkalmazásának leggyakoribb okai (kérem, összegezze): A „*Csecsemőtáplálási adatlapokat*” átnézve írja le, hogy melyek voltak a bimbóvédő használatának leggyakoribb okai. Ezek elemzése segíthet az okok feltárásában és a felesleges bimbóvédő használat kiküszöbölésében.

Kérjük, hogy a jelentés egy példányát juttassa el a Szojtatást Támogató Nemzeti Bizottsághoz, másik példányát pedig az eredeti „*Csecsemőtáplálási adatlapokkal*” együtt őrizze meg!